

Pauli Aalto-Setälä kok

Toimenpidealoite itärajaa seurailevan suovyöhykkeen rakentamisesta ja ennallistamisesta

Eduskunnalle

Tämä toimenpidealoite pyrkii maanpuolustuksen ja luonnon etujen yhdistämiseen. Aloitteen tavoitteena on ennallistaa Suomen valtion itärajan tuntumassa oleva suovyöhyke siten, että se muodostaa fyysisen kulkuesteen maanpuolustuksen tarpeisiin. Samalla ennallistetut suot lisäävät Suomen luonnon monimuotoisuutta sekä vähentävät ilmakehä- ja vesistö päästöjä.

Suomen itärajaa seurailevasta suoalueesta

Suomen itäraja kuuluu niin kutsuttuun Euroopan vihreään vyöhykkeeseen. Suurin piirtein kylmän sodan aikaista rautaesiripun rajaa seuraa Euroopassa ekologisesti merkittävä vyöhyke, johon Suomen maa-alueella kuuluu runsaasti soita ja kosteikkoja. Mittaluokaltaan kysymyksessä on suuri alue: esimerkiksi Pohjois-Karjalan ja Kainuun välisellä alueella voisi joidenkin arvioiden mukaan olla noin 500 km² järkevästi ennallistettavissa olevaa suota. Merkittävä osa näistä alueista on valtion omistamia. Jo nyt alueella on myös merkittäviä määriä suojelualueita.

On kiinnostavaa, että itärajallamme yhdistyvät näin merkittävällä tavalla turvallisuuspoliittiset intressit ja luontoarvot samalla alueella. Näiden tavoitteiden yhdistäminen olisi arvokasta nykyisessä maailmantilanteessa, jossa sekä Euroopassa riehuva sota että ilmastokriisi vaativat tekoja.

Aloitteen maanpuolustuksellisista hyödyistä

Sota Ukrainassa on osoittanut, että perinteisen sodankäynnin menetelmät eivät ole kadonneet minnekään. Modernin sodankäynnin kuten droonien käytön ja satelliittitiedustelun lisäksi panssarivaunut ja maassa käytävä asemasota ovat yhä keskeisessä roolissa sodankäynnissä. Tämä tarkoittaa sitä, että fyysisten kulkuesteiden rakentaminen on yhä perusteltua. Esimerkiksi Suomen Washingtonin-suurlähettiläs Mikko Hautala ehdotti Suomen Kuvalehdessä marraskuussa 2023, että Suomi voisi harkita itärajan linnoittamista.

Itärajaa seuraileva suovyöhyke tarjoaa Suomelle kiinnostavan mahdollisuuden fyysisen rajaesteiden rakentamiseksi itärajalla. Ennallistettu suoalue on märkä ja upottava. Siten se on vaikeasti kuljettava ja todennäköisesti vastaisi esteenä melko korkeaa aitaa, puhumattakaan ennallistetun suon aiheuttamasta estevaikutuksesta raskaille panssarivaunuille.

Toimenpidealoite TPA 3/2024 vp

Luonnontilaisten alueiden merkitystä maanpuolustuksessa ei tule väheksyä. Jo talvi- ja jatkosotien mottitaktiikasta alkaen sotilaamme ovat hyödyntäneet maastoa tehokkaasti. Suomen luonto on jo itsessään strateginen etu, joka tulee hyödyntää täysimääräisesti. On selvää, että sekä ennallistamiseen että maanpuolustukseen parhaiten sopivat suoalueet tulisi määritellä yhdessä puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen kanssa.

Aloitteen luontoarvoja ja ilmastotavoitteita vahvistavasta vaikutuksesta

Ennallistettu suovyöhyke olisi myös merkittävä kädenojennus luontokadosta kärsivälle ympäristöllemme. Rajaesteen lisäksi ennallistettu suovyöhyke on luontokäytävä, joka turvaa soilla elävälle eläin- ja kasvilajistollemme tarpeellisia elinolosuhteita Itä-Suomessa. Nykytilanteessa pitkälti ojitettu suoalue on kuivunut ja ekologisesti köyhtynyt.

Suomen luonnon lajiston asuinpaikan lisäksi ennallistetut suoalueet ovat tärkeä hiilinielu. Suomelle on tärkeää täyttää hiilinieluja koskevat sitoumuksensa, ja soiden ennallistaminen itärajalla auttaisi näihin tavoitteisiin pääsemisessä. Jos esimerkiksi paksuturpeinen turvepelto muutettaisiin ilmastokosteikoksi, voisi päästövähennys olla jopa 30 tonnia hiilidioksidiekvivalenttia hehtaarilta.

Suomi on ojittanut suoalueita voimakkaasti. Vaikka ojittamisella on saavutettu myös metsätaloudellisia etuja, noin 13 prosenttia Suomen ojitetuista soista eivät tuota talousmetsää lainkaan. Ennallistamishanke olisi vahva signaali siitä, että Suomi ottaa luonnontilaisten soiden tervehdyttämisen tosissaan.

Aloitteen taloudellisista eduista

Maanpuolustuksellisten ja ympäristöllisten etujen lisäksi hankkeessa tulisi ottaa huomioon taloudelliset hyödyt. Tällä hetkellä näyttää vahvasti siltä, että Suomi joutuu ostamaan muilta EU-mailta nieluoukkeitä LULUCF-asetuksen mukaisen laskennallisen takamatkan umpeen kuromiseksi. Tästä aiheutuu Suomelle taloudellinen rasite. Valtiolle aiheutuvan laskun pienentämiseksi tulee käyttää kaikki saavutettavissa olevat keinot.

Ennallistettu suovyöhyke olisi tehokas hiilinielu. Ilmastohyötyjen lisäksi sillä olisi potentiaalia pienentää Suomelle tulevaisuudessa kertyviä, päästöoikeuskaupasta syntyviä kustannuksia. Koska nieluvajeen suuruus ei ole tällä hetkellä tiedossa, ei Suomelle kokonaisuudessaan kertyviä kustannuksia ole vielä tarkasti mahdollista määrittää. Jos laskennallinen vaje olisi kuitenkin esimerkiksi 50 miljoonaa tonnia hiilidioksidiekvivalenttia ja oletettaisiin tarjolla olevan tällainen määrä nieluyksiköitä sekä nieluyksikön hinta olisi 50 eur/tnCO₂, syntyvä kustannus olisi 2,5 miljardia euroa. Nyt ja tulevaisuudessa emme voi jättää huomiotta sitä, että vaillinaiset ilmastotoimet käyvät kalliiksi myös kansantalouden kukkarolle. Suoalueiden ennallistamisesta syntyvät mahdollisuudet päästövähennyksiin olisivat tehokas keino kuroa tätä nettonielun alijäämää pienemmäksi.

Lopuksi

Itärajallamme yhdistyvät merkittävällä tavalla sekä turvallisuuspoliittiset intressit että luonto- ja ilmastoarvot. Ennallistettu suovyöhyke Suomen itärajalla olisi käytännönläheinen keino edistää

Toimenpidealoite TPA 3/2024 vp

sekä Suomen turvallisuutta että ympäristön terveyttä. Soiden ennallistamiseen tähtäävän hankkeen valmisteluvaiheessa tulisi ottaa tarkasti huomioon Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen ja ympäristöasiantuntijoiden näkemykset. Turvallisuuspoliittisten ja ympäristötavoitteiden yhdistäminen yhteisellä hankkeella olisi arvokasta nykyisessä maailmantilanteessa, jossa sekä Euroopassa riehuva sota että ilmastokriisi vaativat konkreettisia tekoja.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin selvittääkseen mahdollisuutta itärajaa seurailevan suovyöhykkeen rakentamiseksi ja ennallistamiseksi.

Helsingissä 9.2.2024

Pauli Aalto-Setälä kok